

כמעט שנה לקורונה כיצד מתמודד צה"ל, ומהם הלקחים ליום שאחרי

"אני רואה את המערכות שלנו, את הקשר עם המפקדים,
את הקשר עם המערכת האזרחית ואת המוכנות הבסיסית שלנו -
כמשהו שאפשר להתגאות בו".

ריאיון מערכות עם תא"ל ד"ר טריף בדר, קרפ"ר היוצא

מה מייחד את המגפה הזאת מכל מה שהכרנו לפנייה?

"במגפה הזאת יש שני שינויים מעניינים, שכל אחד בפני עצמו שווה בדיקה, חקירה ולמידה. הראשון - שזאת הפעם הראשונה שהוירוס עבר מלתקוף בעלי חיים לסוג שתוקף בני אדם. על פניו אתה אומר שזה שינוי יחסית קל, מכיוון שאם אתה לא חשוף לבעלי חיים לא תידבק בקורונה. השינוי השני התרחש כמעט מיד אחרי - המעבר של הוירוס מבני אדם לבני אדם. ההיווצרות של שני השינויים האלה הובילה להתפשטות המגפה".

היית אומר שהקורונה לימדה אותנו שיעור בענווה?

"חד-משמעית. השתמשתי בשתי מילים שאינן בז'רגון הצבאי הקלסי: חמלה וענווה; גם בדיונים שלי עם ראש אט"ל או בדיונים בתוך החיל השתמשתי בהן, מכיוון שאני לא רוצה שנהיה רק ענווים ועם חמלה - אני רוצה שנהיה מקצועיים; שנהיה אסרטיביים. מצד אחר, צריך לזכור שאנחנו מדברים על וירוס חדש שלא הכרנו. גם אם הייתי חוזר לספרות המקצועית לא הייתי מוצא את COVID-19. אולי הייתי מוצא מחלות ויראליות אחרות שמקורן במעבר של מחלות מבעלי חיים לבני

קצין רפואה ראשי לשעבר, תא"ל ד"ר טריף בדר, מה הדבר הראשון שהיית אומר שצה"ל למד מהקורונה?

"זאת מגפה שלא הכרנו. היא עוד לא חוגגת שנה, ואנחנו כבר מדברים עליה כאילו היא כבר שנים חיה איתנו. מגפת הסארס היא מגפה ידועה, הקורונה לא הייתה כזאת, ואני חושב שאחד הדברים העיקריים שאנחנו צריכים ללמוד הוא להיות ערניים לתחלואות ולנסות לגלות מידה מסוימת של ערנות וזהירות בדברים שמתפתחים, גם אם הם לפעמים נראים רחוקים".

תא"ל ד"ר טריף בדר. "אני לא רוצה שנהיה רק ענווים ועם חמלה - אני רוצה שנהיה מקצועיים" (צילום: דו"ץ)

מתי בפעם הראשונה שמעת את המילה "קורונה"? את COVID-19 בוודאי הכרתם.

"ברגע שהחלו לדבר על הישראלים באונייה (דיימונד פרינסס, א"ג), שהם באיזה סוג של בידוד, חוזרים לארץ ויכול להיות שחלקם יהיו חולים, ובמקביל התחילו בבית החולים תל השומר להתארגן ולבנות את מחלקת הקורונה הראשונה, שברור לכולנו בדיעבד שזה היה Over Branding (מיתוג על) של הדבר הזה. באותה עת ניצלתי את הקרבה הפיזית ואת ההיכרות עם בית החולים והחלטתי לנסוע לשם לראות במה מדובר, עוד לפני שזה מגיע לארץ בכלל ולצה"ל בפרט".

ד"ר אמיר גילת, מפקד מערכות

לדעת בדיוק במה מדובר.

אחד האתגרים כיום במערכת הבריאות הוא לזהות אם מדובר בקורונה או לא. לדוגמה, אדם מגיע לרופא עם חום, שיעול יבש, עייפות. הסימנים הם של מחלה נשימתית, אולם זהו זהה לסימנים אחרים שמגיעים בחורף. אנחנו כרופאים מנסים להבין מהם בדיוק אותם הסימנים שמאפיינים את המחלה עצמה. כיום יש סימן של איבוד חוש הטעם והריח, אך זה לא סימן לקורונה בלבד, למרות השכיחות הגבוהה, וקורה במחלות נוספות."

בחזרה לסוגיית הפייק ניוז, איך מתמודדים איתה?

"אנחנו מתעסקים עכשיו עם חיסוני הקורונה. כתוצאה מכך אני קורא כל כך הרבה דברים, ושולחים לי סרטונים בלי סוף. חלקם נראים אמיתיים כביכול, ונראים בהם רופאות ורופאים שמדברים בשפה רהוטה ומקצועית. בואו לא נבלבל את עצמנו ולא נבלבל את האחרים. המחלה הזאת היא ויראלית, כמו מחלות ויראליות אחרות. המקור שלה בוורוס שאנחנו יודעים לזהות אותו. זיהינו אותו, אנו מכירים אותו, בוודאי אחרי שנה שלמה שכל העולם עוסק בו."

בפן הארצי, כיצד צה"ל למד להתמודד עם הקורונה?

"אני יכול להגיד לך בצניעות שבחלק מן המקרים היינו הראשונים והמובילים בתחום. חלק מהדברים שנראים טריוויאליים, לדוגמה, איסור יציאות לחוץ לארץ, או בידוד של מי שחוזר מחוץ לארץ ללא קשר למקום שבו היה - התחילו בצה"ל. היו טיסות, כולל של קצינים בכירים, שאמרנו להם שבסיטואציה שנוצרה, בחוסר הוודאות הקיים בסיכון שיש ביציאה לחוץ לארץ, וזה לא משנה אם אתה טס שעתים, שלוש,

אדם, והייתי יכול ללמוד להסיק מסקנות מהן, אבל האמירה הזאת מדגישה כי רב הנסתר על הגלוי. בפורומים רבים שהשתתפתי בהם, כולל פורום עם ראש אט"ל ועם הרמטכ"ל, וגם בפורומים שאליהם הגיעו מומחי תוכן אזרחיים ודיברו על COVID-19 - לא התביישתי להגיד שיש דברים שאני לא יודע. לכך צריך להוסיף מידה לא קטנה של פייק ניוז שהעיתונות והתקשורת ליבו בציבור. אתה קורא מאמר, שנראה לך כאילו מדובר במאמר המדעי ביותר שיש. אז אתה יורד לשורות התחתונות - ומגלה שזה מאמר דמי. חשוב, עד היום, גללות את מידת הזהירות הראויה בהקשר הזה."

תוכל להסביר בצורה פשוטה איך הנגיף עובד?

"הנגיף תוקף את האדם, ומכיוון שאין לו יכולת להתרבות באופן עצמאי הוא צריך את תאי המטרה - את התאים שהוא תוקף כדי להתרבות. כתוצאה מכך הוא תוקף את התאים של האדם, נכנס לתוך התא עצמו, מתרבה ובעצם משכפל את עצמו בתוך התאים עצמם. הוא צריך את תא המטרה כדי להשתכפל, והסימנים שאנחנו רואים הם בעצם תגובה מסוימת של הגוף לפלישה. הסימנים חלקם כלליים, כך שאתה כרופא לא יכול

קציני פיקוד העורף במהלך הקורונה. "חובה לעשות כל מה שנדרש כדי לשמר את המוכנות והכוננות ליום פקודה. זה מה שעשינו" (צילום: דו"ץ)

חמש או עשר שעות במקום סגור עם עוד אנשים - מספיק שיש חולה אחד - זאת מדגרה פוטנציאלית. לכן עצרנו בשלב מוקדם מאוד את נושא הטיסות.

גם בנוגע למודעות האיטיות. נתתי הרצאה לא מזמן, וראיתי את הפלקט של הדומינו ששמנו, שהיה גם שומר מסך תקופה ארוכה מאוד בכל המחשבים של צה"ל. מטרתו הייתה להעביר מסר חשוב על הריחוק החברתי.

בנוגע למעבר של הצבא מדיונים פרונטליים לדיונים באפליקציות השונות (זום, טימס וכדומה, א"ג) - השתתפתי בדיונים שהיו בהם 20-25 אנשים בחמישה מקומות שונים. אלה דברים שחשוב לזהות מוקדם וליישם אותם במערכת היררכית ממושמת מאוד כמו צה"ל. אתה נותן את האמירה שלך, מקבל את הגיבוי של המפקדים - וזה מבוצע".

בחלק מן המקרים היינו הראשונים והמובילים בתחום. חלק מהדברים שנראים טריוויאליים, לדוגמה, איסור יציאות לחוץ לארץ, או בידוד של מי שחוזר מחוץ לארץ ללא קשר למקום שבו היה - התחילו בצה"ל

מנגד, בשונה מהמערכת האזרחית שבה אתה יכול להטיל סגר, אתה לא יכול לסגור את הצבא.

"אני מסכים, ולכן, כשאנחנו מדברים על השוני בין הצבא לאזרחות - זה בדברים האלה. אני לא רוצה להגיד שצה"ל הוא יחיד במינו רק בחלק הזה, אבל כמו מערכות חיוניות אחרות שאני מסתובב בהן, למשל בתי חולים שגם בהם אי אפשר להטיל סגר - יש חובה לעשות את כל מה שנדרש כדי לשמר את

המוכנות והכוננות ליום פקודה. זה מה שעשינו. לכן, גם כשביצענו סגר ביחידות הסגורות המטרה הייתה לאפשר את המשך הקיום, המשך המוכנות והמשך האימונים. דרך אגב, גם המושג 'קפסולה', למשל, הוא מושג שהתחלנו בצה"ל את השימוש בו בהקשר הזה. התחלנו בקפסולה מחלקתית, קפסולה פלוגתית וקפסולה גדודית, ובאותו הרגע שהעברנו את אותו חייל שחזר מהבית לרמה של מחלקה בימים הראשונים, ואחר כך לרמה של הפלוגה - אז בהמשך, כש"התערבב" ברמה של הגדוד היה כבר בקפסולה הגדודית שלו, וזה בסדר גמור. איפה נותרה הבעיה? ביציאות והכניסות באותה מסגרת".

איך צה"ל למד להתמודד עם איב שהוא לא צבא ולא ארגון טרור, אלא נגיף?

"זה לא היה פשוט. אנחנו בצה"ל יודעים לדבר על מודיעין, על תוכניות, על כוחות ומשימות, וכאן זה היה מעט שונה מכיוון שהיה כאמור מודיעין אבל לעיתים היה לוט בערפל. אני חושב שהנעלם העיקרי בכל האירוע הזה היה חוסר הוודאות בנוגע לאיך הוא יעבור וכיצד ניתן להתגונן מפניו. דוגמה לאותו חוסר ודאות ניתן לראות בסוגיית המסכות. כיום כולנו איתן, אך לפני שבעה-שמונה חודשים הייתה איזו אמירה, 'מסכות, כן או לא'. שלא לדבר על העובדה שבזמנו המסכות היו מצרך מבוקש ונדיר. בעלות של המסכות היום ברור שאין הצדקה לייצר אותן באמצעות הצבא, אבל בהתחלה ייצרנו מסכות בתוך צה"ל כדי לוודא שלכל חייל תהיה מסכה. זה היה צו השעה".

סיימת לאחרונה את תפקידך כקצין הרפואה של צה"ל. אתה רואה את תקופת הקורונה והטיפול בה כפסגת הקריירה, או שיש דברים נוספים שהיית רוצה לשים על השולחן כרגע?

"אני לא רוצה להגיד פסגת הקריירה שלי, אבל ללא ספק מדובר באקורד סיום מעניין מאוד לתפקיד מאתגר, מעניין, עם סיפוק עצמי אדיר. לא רק מכיוון שהגעתי לקצה הפירמידה של

סגרת אימונים בימי קורונה. "בזמנו המסכות היו מצרך מבוקש ונדיר. בעלות של המסכות היום ברור שאין הצדקה לייצר אותן באמצעות הצבא, אבל בהתחלה ייצרנו מסכות בתוך צה"ל כדי לוודא שלכל חייל תהיה מסכה. זה היה צו השעה" (צילום: דו"ץ)

הרמטכ"ל רא"ל אביב כוכבי תורם דם. תא"ל ד"ר בדר: "חשוב להבין באמצעות המפקדים שבריאות החיילים שלהם בידיהם" (צילום: דויץ)

אנחנו בצה"ל יודעים לדבר על מודיעין, על תוכניות, על כוחות ומשימות, וכאן זה היה מעט שונה מכיוון שהיה כאמור מודיעין אבל לעיתים היה לוט בערפל

בחו"ל. אנחנו מובילים שלושה-ארבעה כנסים בין-לאומיים כל שנה בתחומים שונים: רפואה צבאית, בריאות הנפש, רפואת הלוחמות, רפואה ימית ועוד. כאשר דיברתי בתקופה האחרונה עם המקבילים שלנו באיטליה, בבריטניה, בגרמניה או בארצות הברית - גיליתי כמה אנחנו יכולים להיות גאים במה שאנחנו עושים. לשמחתי לא אותגרנו כמו שהחברה באיטליה אותגרה, בוודאי בגל הראשון, אבל עדיין אני רואה את המערכות שלנו, את הקשר עם המפקדים, את הקשר עם המערכת האזרחית ואת המוכנות הבסיסית שלנו - כמשהו שאפשר להתגאות בו."

במבט ליום שאחרי, מה הדבר שהיית רוצה שמפקדי צה"ל ייקחו איתם מהקורונה?

"אחלק את התשובה לשתים: קודם כול, את העובדה שיש דברים שאנחנו לא מכירים שיכולים לצוץ ואנחנו צריכים להיות מוכנים לבלתי נודע. המסר השני הוא אותן הנחיות רפואיות שבמקרה הזה גם מגובות על-ידי המפקדים, והאחריות של כל אחד ואחת מאיתנו ליישם אותן. כיום מדברים בחברה האזרחית על האכיפה המשטרתית, בצה"ל אין צורך בכך, רק להבין באמצעות המפקדים שמדובר בצו השעה ושבריאות החיילים שלהם בידיהם."

הרפואה הצבאית, ובעצם לתפקיד שהוא משאת נפשו של כל רופא שרוצה את החלק הפיקודי. אני חושב שהגעתי לתפקיד הזה קָשֶׁל, אחרי שהייתי שנתיים סגן קרפ"ר ושנה במכללה לביטחון לאומי.

הקורונה תקפה בעת שישבתי היטב על הכיסא שלי, שולט בדברים שקורים. אני מכיר את המערכת הצבאית, מכיר את המערכת האזרחית והשתדלתי שהחלטות המקצועיות שקיבלתי, והחלטות שקיבלו את הגיבוי הפיקודי, יהיו מבוססות על מה שלמדתי ועל מה שאני מכיר."

בנוגע למעבר של הצבא מדיונים פרונטליים לדיונים באפליקציות השונות, השתתפתי בדיונים שהיו בהם 20-25 אנשים בחמישה מקומות שונים. אלה דברים שחשוב לזהות מוקדם וליישם אותם במערכת היררכית ממושמעת מאוד כמו צה"ל

מבחינת רפואה צבאית, איפה ממוקם צה"ל מול כל צבאות העולם בנושא הזה?

"אחד הדברים שאמרת שאני לא מוותר עליהם זה השיח הבין-לאומי. במהלך השנים יצרתי קשרים עם עמיתים מצבאות זרים, כולל כנסים שהובלנו כאן בארץ וכנסים שהייתי בהם

